

HALKBİLİMİNE GİRİŞ I

Erken Dönem Halkbilimi Kuram ve Yöntemleri

KONULAR

Mitolojik Teori

Mitlerin Meteorolojik Gelişimi Teorisi

Güneş Mitolojist Okul ve Güneş Mitleri Teorisi

Masalların Göçü ve Kültürel Ödünçleme Teorisi Evrimsel Teori

James Frazer

Mitolojik Teori

- Mitolojik teori veya mitolojik okul olarak bilinen bu yaklaşım Grimm'lerin Alman dili ile ilgili çalışmalarda kullandıkları “karşılaştırmalı dilbilimi” yöntemini sözlü şiir ürünlerine de uygulamalarıdır.

Mitolojik Teori

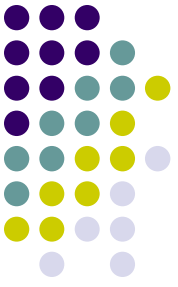
- Bir başka ifadeyle, Grimm’ler dilbilimi çalışmalarındaki “ortak aile dili”ni ortaya koymayı amaçlayan anlayışı folklor ürünlerine de uygularlar.

Mitolojik Teori

- Grimm Kardeşler, folklor ürünlerini ortak kültürel mirasın ürünü olarak düşünürler. Bu sözlü kültür ürünlerinden hareketle, çok eski zamanlarda, ortak atadan ortaya çıkmış olan yeni milletlerin ve onların çeşitli kollarının ortaklığını ortaya konulabileceğini iddia etmişlerdir.

Mitolojik Teori

- Böylece, Grimm Kardeşler milli kültürün, en eski zamanlarından başlayarak güncel ve aktüel haliyle ilişkilendirebilecekleri bir yöntem oluşturmak istemişlerdir.

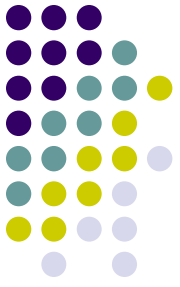
Mitlerin Meteorolojik Gelişimi Teorisi

- Bu teorinin temsilcisi olarak Adalbert Kuhn(1812-1881) adlı dilbilimcidir.
- Kuhn, “Hint-Avrupa karşılaştırmalı dilbilimi” prensiplerini takip ederek Hint-Avrupa mitleri üzerinde çalışmalar yapmıştır.
- 1859 yılında yayınlanan “*Miras Kalan Ateş ve Tanrıların İçeceği*” adlı çalışmasının ardından “*Mitlerin Gelişme Evreleri*” adlı eserinde birçok mitin temelinde fırtına, yağmur, şimşek, rüzgar gibi doğal güçlerin yer aldığını savunur.

Güneş Mitolojist Okul ve Güneş Mitleri Teorisi

- Bu teorinin en önemli temsilcisi Max Müller'dir. Max Müller, mitlerin oluşumlarını Güneş ve Güneş'in faaliyetlerine bağlayarak açıklar.
- Bu teori üzerinde çalışan diğer bilim adamları da mitlerin temelinde bulut güneş ilişkisi, gök gürültüsü gibi meteorolojik olaylarla ilişkilendirilmişlerdir.

Masalların Göçü ve Kültürel Ödünçleme Teorisi

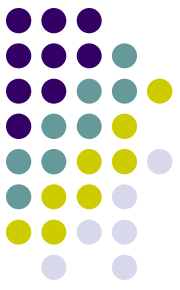

- Teodor Benfey şarkiyatçı bir Alman bilim adamıdır. “Kelile ve Dimne” adlı Hint Masalları koleksiyonunu Almanca’ya tercüme edip yayınlamıştır.
- Bu çalışmaya yazdığı uzun girişi oldukça önemlidir. Yazısında, Hint kökenli masallar ile Avrupalı ve Avrupalı olmayan masallar arasındaki benzerliklere üzerinde teorik açıklamalar yapmıştır.

Masalların Göçü ve Kültürel Ödünçleme Teorisi

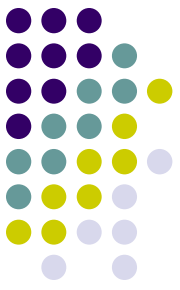

- Benfey, dünya masalları arasındaki benzerliğin nedeninin ortak atadan gelen aynı dil ailesine mensup milletlerin soy akrabalıkları olmadığını, bu benzerliğin nedeninin milletler arasındaki kültürel ve tarihi ilişkiler olduğunu savunur.
- Benfey, kültürel ve tarihi ilişkilerde milletler birbirlerinden bazı kültürel unsurları ödünç aldıklarını ve bu nedenle farklı milletler farklı dil ailelerine mensup olsalar da aralarında masallarda olduğu gibi benzerlik ve ortaklıklar vardır.

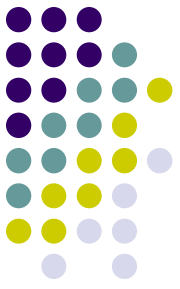
Evrimsel Teori

- Bu teori 19. Yüzyıl boyunca, İngiltere'nin sömürgecilik politikası ile Amerika kıtasında yapılan çeşitli alan araştırmaları sonucunda elde edilen malzemelerin değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkmıştır.
- Özellikle dilciler, antropologlar ve halkbilimciler gittikleri bölgelerde yaşayan insanların dil, gelenek- görenek ve yaşam şekilleri ile ilgili bilgileri elde ettikleri görülmektedir.

Evrimsel Teori

- “Evrimsel Halkbilimi Teorisi” veya halkbilimi çalışmalarında “İngiliz Antropolojik Folklor Okulu” olarak bilinen bu kuramın kurucusu İngiliz Sir Edward Burnett Tylor(1832-1917) dır.
- Tylor’ın en yakın takipçisi de İskoç Andrew Lang(1844-1912) dır.

Evrimsel Teori

- Evrimsel Halkbilimi Teorisi okulunun mensupları, “Darvin’in “Evrimsel Teorisi”nin izinden gitmişlerdir.
- Bu okulun mensupları “köylüler arasında yaşayan eski pratikler ve vahşi geleneklerden hareketle, insanlığın tarih öncesini yeniden kurabileceklerini düşündüler” (Dorson 1959:9).

Evrimsel Teori

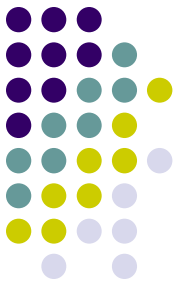
- Evrimsel kuramı takip edenler folkloru geçmişin yaşam kalıntıları olarak gördüler.
- E.Tylor ve L.Gomme çalışmalarını bu yöntem doğrultusunda oluşturmuştur.

Evrimsel Teori

- G.L. Gomme, İngiltere’de halkbilimin bağımsız bir disiplin haline dönüşmesinde oldukça etkili olmuştur.
- Gomme, folklorun da tıpkı tarih gibi ama ondan bağımsız ve kendine has kanunlara dayalı olarak varlığını sürdürdüğünü ileri sürer.

James Frazer

- Frazer, E. Tylor ve A. Lang'ın kuramlarının takipçisidir. 1890 yılından itibaren yayınladığı 12 ciltlik “*Altın Dal*” (The Golden Bough) adlı eserinin folklor çalışmaları içerisinde önemli bir yeri vardır.
- Frazer, ilkel kültürlerdeki olguların yapısını esas açıklayıcı kavramın “büyü” veya “sihir” olduğunu ve bunun animizmden çok daha önce geldiğini savunur.

KAYNAKLAR

- Çobanođlu, Özkul. 2002. Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş. Akçağ Yayınları, Ankara.
- Dorson, M. Richard. 1968. The British Folklorists. Chicago: The University of Chicago Press.
- Dorson, M. Richard. 1959. American Folklore. Chicago: The University of Chicago Pres.
- Ekici, Metin. 2004. “Araştırma Yöntemleri”, Türk Halk Edebiyatı El Kitabı, editör: M. Öcal Oğuz, Grafiker Yayınları, Ankara, s. 69-73.